

Václav Příhoda: **Ontogeneze lidské psychiky IV.** Vývoj člověka v druhé polovině života. Praha, SPN 1974, 495 s., 47 korun.

Čtvrtým dílem „Ontogeneze“ završí prof. Příhoda své mnohaleté zkoumání vývoje lidské psychiky, zahrnující životní proměny člověka od kolébky až do nejvyššího stáří. Celé dílo, vycházející od roku 1963 a obsahující 1500 stran, je ojedinělé jak rozsahem, tak zejména svým pojetím i ve světové literatuře. Zvláště významné je to, že autor svým dílem konstituuje a kodifikuje novou vědeckou disciplínu — psychoontogenezi.

Předcházející díly Ontogeneze jsou pedagogům velmi dobře známy, zejména I. a II. díl, protože pojednávají o tom období lidského života, které je dějištěm jejich výchovného úsilí. Čtvrtý díl se sice orientuje na věk, v němž člověk už dávno odrostl školním škamnám, ale přesto i tato životní perioda člověka si zaslouží pozornosti a studia pedagogů, neboť znalost jejich zákonitostí dokresluje vývoj člověka a umožňuje pochopit hlubší souvislosti celé lidské existence.

Čtvrtý svazek Ontogeneze je rozčleněn na dvě části: Interevium a Senium. Interevium zachycuje, jak ukazuje název, období středního věku, tj. od čtyřicátého pátého roku do šedesátého roku života. Fakta, která prof. Příhoda shromáždil, přesvědčivě dokazují, že interevium dnes zdaleka ještě neznamená „kmetský“ věk, ale že jde o životní úsek, v němž si člověk udržuje poměrně vysokou produktivitu, tvořivost a energii.

V této části práce se autor zabývá celkovým pojetím interevia, charakterizuje involuční tělesné znaky a zejména podrobně rozebírá období klimakteria. Kapitola o pozdní sexerotice a o životní intimitě citlivě nastiňuje problematiku, která je dosud zřídka předmětem vědeckého zkoumání. Podobně kapitoly o dovršení osobnosti a o povaze tvořivých schopností jsou významným obohacením našich znalostí o těchto málo probádaných jevech. První část práce uzavírá kapitola výstižně charakterizující generaci šedesátiletých.

Životní období senia, které je předmětem zkoumání druhé části spisu, zahrnuje vývoj člověka po šedesátém roku života. Autor snesl, promyšleně roztřídil a podle vlastních i cizích životních zkušeností zobecnil neobyčejně bohatý materiál, který je ve všech směrech unikátní. Čtenáři se dostává zasvěceného a moudrého pohledu na poslední fázi života člověka, která má v ontogenezi psychického vývoje specifické postavení a pro osud individua mimořádnou hodnotu.

Po zevrubné charakteristice senia si

všimá jevů tělesného stárnutí a rozebírá hypotézy o jeho příčinách. Důležitou kapitolu představuje pojednání o psychologických aspektech stárnutí a o sociopsychických vztazích v seniu. Zajímavá je též kapitola o tvořivosti v období senia, neboť se v ní ukazují možnosti uplatnění senálního věku v různých oborech lidské činnosti. O nejvyšších věkových fázích pojednávají kapitoly příznačně nazvané „Senectus molesta“ a „Záhada smrti“. Také v nich čtenář najde cenné poučení, hloubkou životní moudrost i četné podněty k zamyšlení nad lidským životem.

Čtvrtý svazek Ontogeneze lidské psychiky zakončuje dílo, které je výsledkem dlouholetého výzkumu, celoživotního pilného studia i neobyčejného zájmu o člověka. Veliký rozhled, obdivuhodné znalosti a množství přesných informací z celé oblasti lidské kultury jsou sice pro čtenáře značně náročné, ale nikde nejsou na úkor stylistické vytříbenosti, svěžesti výkladu i přístupnosti podání. k

Ludmila Bělinová—Miroslava Jírová: **Jak připravit dítě pro školu?** SPN, Praha 1974, 105 stran, 6,50 Kčs.

Úvodní kapitola je věnována vztahům mezi dítětem a rodinou, péči socialistického státu o rodinu a nedostatkům současné rodinné výchovy.

V kapitole „Znáte své dítě?“, pojednávající o duševním vývoji dítěte, se poukazuje na důležitost rozvoje souvislého vyjadřování dětí a jejich fantazie a paměti, která je velmi důležitým psychickým procesem, zvláště v souvislosti s přípravou na školu.

Těžiště knihy spočívá v odpovědi na otázku „Učit či neučit dítě?“ Autorky odpovídají kladně, avšak dodávají, že učním se nerozumí vštěpování konečných poznatků, ale formování dětské osobnosti jako celku.

Mnoha povoláními odborníky, a to nejen pedagogy, ale i lékaři a psychology, je doporučována příprava dítěte v mateřské škole. Protože školské orgány činí veškerá opatření, aby během několika příštích let byla zajištěna příprava všech dětí v mateřských školách aspoň v průběhu posledního roku před vstupem do školy, je třeba lepší informovanosti rodičů o všech přednostech předškolní výchovy.

Samostatná část je věnována tzv. přípravným oddělením mateřských škol, která jsou efektivním prostředkem pro úspěšnější práci s dětmi na začátku školního roku v 1. ročníku ZDŠ. Navštěvují je nejméně jednou týdně děti v druhém pololetí školního roku, který předchází začátku jejich vstupu do ZDŠ.

Příprava pro školu v rodině, kterou se